

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **D. Š.**, bývajúcej vo V., zastúpenej JUDr. V. K., advokátkou so sídlom v S., proti žalovaným **1/ J. I.**, bývajúcemu vo S., zastúpenému JUDr. P. B., advokátom so sídlom v P., a **2/ Sociálnej poisťovni**, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, pobočka Poprad, so sídlom v Poprade, ul. 1. mája č. 4053/24, **o určenie pracovného úrazu a náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 10 C 60/2005, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 5. mája 2008 sp. zn. 1 Co 27/08 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 5. mája 2008 sp. zn. 1 Co 27/08 v potvrdzujúcom výroku v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o určení zodpovednosti žalovaného 1/ za škodu pri pracovnom úraze žalobkyne v rozsahu 75 % a rozsudok Okresného súdu Poprad z 19. októbra 2007 č.k. 10 C 60/2005-204 vo výroku o určení zodpovednosti žalovaného 1/ za škodu pri pracovnom úraze žalobkyne v rozsahu 75 % **z r u š u j e** a konanie v časti o nároku na náhradu škody z pracovného úrazu **z a s t a v u j e**.

Po právoplatnosti uznesenia vec v tejto časti postupuje Sociálnej poisťovni so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8.

Vo zvyšku dovolanie žalovaného 1/ **o d m i e t a**.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Poprad 16. septembra 2005 sa žalobkyňa domáhala voči žalovaným určenia, že úraz, ktorý utrpela na pracovisku u žalovaného 1/ dňa 17.9.2003, je pracovným úrazom. Zároveň sa domáhala náhrady škody spôsobenej jej týmto

úrazom vo výške 357 376,-- Sk (11 862,71 EUR) s 9 % úrokmi z omeškania od 1.7.2004 až do zaplatenia. V rámci náhrady škody si uplatnila nárok na náhradu za bolesť v sume 24 000,-- Sk (zodpovedajúcej 5-násobku sumy pripadajúcej na základný počet bodov určený lekárskeým posudkom), za sťaženú spoločenskú uplatnenia v sume 322 000,-- Sk (zodpovedajúcej 10-násobku sumy pripadajúcej na základný počet bodov určený lekárskeým posudkom), za stratu na zárobku počas práceneschopnosti (od 17.9.2003 do 30.6.2004) v sume 9 476,-- Sk a za účelne vynaložené náklady spojené s liečením v sume 1 900,-- Sk.

Okresný súd Poprad čiastočným a súčasne medzitýmnyým rozsudkom z 19. októbra 2007 č.k. 10 C 60/2005-204 určil, že úraz žalobkyne utrpený 17.9.2003 na pracovisku u žalovaného 1/ je pracovným úrazom, a že je daná zodpovednosť žalovaného 1/ za škodu spôsobenú pracovným úrazom v rozsahu 75 %.

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací na odvolanie žalobkyne a žalovaného 1/ rozsudkom z 5. mája 2008 sp. zn. 1 Co 27/08 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Potvrdenie prvostupňového rozsudku vo výroku o určení, že úraz žalobkyne je pracovným úrazom (v tomto výroku išlo o čiastočný rozsudok), ako aj vo výroku o rozsahu zodpovednosti žalovaného 1/ za škodu spôsobenú pracovným úrazom (v tomto výroku išlo o medzitýmny rozsudok), odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Vzhľadom na odvolacie námietky žalovaného 1/ v odôvodnení rozsudku tiež uviedol, že rozhodovanie o určení, že označený úraz je pracovným úrazom, ako i rozhodovanie o určení rozsahu zodpovednosti za škodu vzniknutú z pracovného úrazu, patrí do právomoci súdu v zmysle § 14 Zákonníka práce (zákona č. 311/2001 Z.z.), podľa ktorého spory medzi zamestnávateľom a zamestnancom o nároky z pracovnoprávnych vzťahov prejednávajú a rozhodujú sudy.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil. Dovolanie odôvodnil vadou konania spočívajúcou v nedostatku právomoci súdov rozhodovať o uplatnených nárokoch. Uviedol, že od 1.1.2004, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, konanie o nárokoch na náhradu škody vzniknutej z pracovného úrazu je konaním v dávkových veciach sociálneho poistenia, na ktoré sú vecne príslušné organizačné zložky Sociálnej poisťovne. Poukazoval tiež na to, že v zmysle § 198 uvedeného zákona je Sociálna poisťovňa oprávnená riešiť predbežné otázky a teda aj otázku, či úraz je pracovným úrazom. V predmetnej veci to napokon aj urobila, keďže o nárokoch

na náhradu za bolesť a za účelne vynaložené náklady spojené s liečením právoplatne rozhodla, pričom právomoc súdov by bola daná len na základe žaloby podanej podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (žaloby proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy).

Žalobkyňa i žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhli tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť poukazujúc na to, že Sociálna poisťovňa nemá oprávnenie riešiť ako predbežnú otázku určenie rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú z pracovného úrazu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníkom konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je čiastočne dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd – ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom – z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci, v časti konania o nároku na náhradu škody z pracovného úrazu, je daná existencia takejto vady a to vada vyplývajúca z ustanovenia § 237 písm. a) O.s.p.

Podľa ustanovenia § 237 písm. a) O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov.

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych

vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O.s.p.).

V občianskom súdnom konaní súdy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 2 O.s.p. v znení do 14.10.2008).

Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.).

Citované ustanovenie § 7 ods. 1 až 3 O.s.p. určuje právomoc súdov v občianskom súdnom konaní, t.j. právomoc občianskoprávných súdov. V ods. 1 tohto ustanovenia sa právomoc občianskoprávných súdov určuje vymedzením právnych vzťahov, o ktorých konajú a rozhodujú súdy. Sú to vzťahy občianskoprávne, pracovné, rodinné, obchodné a hospodárske. Pri skúmaní takto určenej právomoci rozhoduje obsah právneho vzťahu, t.j. práva a povinnosti, a nie iba jeho úprava konkrétnym právnym odvetvím hmotného práva. Právomoc súdu je základnou procesnou podmienkou, ktorej splnenie súd skúma z úradnej povinnosti v každom štádiu konania a na každom stupni (§ 103 O.s.p.). Jej nedostatok je neodstrániteľný a vedie k zastaveniu konania (§ 104 ods. 1 O.s.p.). Nemožno však vylúčiť situáciu, keď skôr ako súd rozhodne o zastavení konania pre nedostatok právomoci, nastane právna skutočnosť, ktorou sa založí právomoc súdu na konanie vo veci, či už výslovným ustanovením zákona alebo takou zmenou obsahu právneho vzťahu, ktorou sa zmení jeho charakter tak, že pôjde o niektorý z právnych vzťahov uvedených v § 7 ods. 1 O.s.p. Rovnako tak môže byť zákonom zmenený obsah právneho vzťahu (dovtedy zakladajúci právomoc súdu) takým spôsobom, že sa pretransformuje na iný právny vzťah a súd právomoc na konanie vo veci stratí (právomoc súdu zanikne).

V prejednávanej veci bolo konanie začaté na základe žaloby, ktorá bola jednak určovacou žalobou a to v časti o určenie, že úraz žalobkyne je pracovným úrazom, a jednak žalobou o plnenie a to v časti o zaplatenie náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom, ku ktorému došlo 17.9.2003. V časti žaloby o plnenie bol predmetom konania nárok na náhradu škody z pracovného úrazu uplatnený vo forme náhrady za bolesť, za sťaženie spoločenského uplatnenia, za stratu na zárobku počas práceneschopnosti a za účelne

vynaložené náklady spojené s liečením. Podľa právnej úpravy platnej do 31.12.2003 išlo o nárok vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu upraveného právnym odvetvím pracovného práva – Zákonníkom práce (nárok zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze). Obsahom právneho vzťahu vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú pracovným úrazom bolo právo zamestnanca na poskytnutie plnení spočívajúcich okrem iného aj v náhrade za bolesť, za sťaženie spoločenského uplatnenia, za stratu na zárobku počas práceneschopnosti a za účelne vynaložené náklady spojené s liečením a povinnosť zamestnávateľa tieto plnenia poskytnúť. Na prejednanie a rozhodnutie sporu o týchto (čiastkových) nárokoch bola v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. daná právomoc súdu.

Dňom 1. januára 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), ktorý zrušil, okrem iných, aj dovtedy platné ustanovenia §§ 198 ods. 1 písm. a) až c) a 199 až 213 Zákonníka práce (zákona č. 311/2001 Z.z. účinného od 1.4.2002). V rámci pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal zamestnancovi zachovaný len nárok na náhradu vecnej škody. Záonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania bolo týmto zákonom nahradené úrazovým poistením. Vyplýva to z ustanovenia § 294 bodu 16 tohto zákona, ktorým bol zrušený zákon č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov, ktorým bolo dovtedy upravené zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania, ako aj z jeho ďalších ustanovení, napr. z § 280 ods. 2, podľa ktorého zostatok finančných prostriedkov základného fondu zodpovednosti za škodu k 31. decembru 2003 je s účinnosťou od 1. januára 2004 príjmom základného fondu úrazového poistenia, alebo z § 280 ods. 4, podľa ktorého sumy na dlžnom poistnom z poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania vzniknuté pred 1. januárom 2004, ktoré boli zaplatené alebo vymožené po 31. decembri 2003, sú príjmom základného fondu úrazového poistenia. Úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania bolo upravené ako súčasť systému sociálneho poistenia. V zmysle § 16 zákona o sociálnom poistení povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ okrem zamestnávateľa sudcu podľa osobitného predpisu a zamestnávateľa prokurátora podľa osobitného predpisu. Podľa § 17 ods. 1 tohto zákona nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má jeho zamestnanec po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. Poistné na úrazové poistenie platí zamestnávateľ (§ 128 ods. 8

uvedeného zákona). Zároveň bol týmto zákonom nahradený dovtedajší systém odškodňovania pracovných úrazov a chorôb z povolania (pri ktorom mal poškodený zamestnanec alebo iná oprávnená osoba priamy nárok na náhradu škody proti zamestnávateľovi, pri ktorom v prípade spornosti o tomto nároku rozhodovali sudy, a pri ktorom, ak nárok vznikol v čase zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania, mal zamestnávateľ právo, aby Sociálna poisťovňa za neho hradila preukázané nároky alebo aby mu zaplatila ním uhradenú škodu) systémom úrazového poistenia (pri ktorom v prípadoch zodpovednosti zamestnávateľa za poškodenie zdravia alebo úmrtie v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania vzniká zamestnancovi alebo inej oprávnenej osobe nárok na úrazové dávky pri splnení podmienok podľa tohto zákona). Plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, ktoré vznikli po účinnosti zákona o sociálnom poistení, teda od 1.1.2004, sú dávkami úrazového poistenia (úrazovými dávkami), o ktorých na základe žiadosti poškodeného (ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak) rozhoduje Sociálna poisťovňa. Rozhodovanie o týchto plneniach preto nepatrí do právomoci súdu. Len nárok na náhradu vecnej škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal nárokom zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (nestal sa úrazovou dávkou), teda nárokom z pracovnoprávneho vzťahu, o ktorom v prípade sporu rozhoduje súd.

Uspokojovanie nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, rieši zákon o sociálnom poistení v prechodných ustanoveniach a to v §§ 251, 259, 260, 272 a 275. Treba pritom brať do úvahy, že vznik týchto nárokov nemusí byť časovo totožný so vznikom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, a že k 1. januáru 2004 tu mohli byť rôzne situácie. Mohlo ísť o nároky, o ktorých bolo právoplatne rozhodnuté súdom, ale k uvedenému dňu neboli splnené alebo neboli splnené v celom rozsahu, alebo mohlo ísť o prípady, keď plnenia z týchto nárokov boli vyplácané, či už na základe súdneho rozhodnutia alebo na základe dohody alebo fakticky a nárok na ich výplatu k tomuto dňu trval (najmä v prípade opakujúcich plnení), pričom mohli byť vyplácané zamestnávateľmi, resp. ich právnyimi nástupcami, alebo Sociálnou poisťovňou, prípadne mohlo ísť o sporné nároky uplatnené v súdnom konaní, ktoré nebolo k uvedenému dňu právoplatne skončené alebo nároky vôbec neuplatnené.

Tým, že zákon o sociálnom poistení v § 251 ods. 1 stanovil, že pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 sa považujú od 1. januára 2004 za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona, umožnil aj uspokojovanie týchto nárokov (nárokov, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004) z úrazového poistenia. Pokiaľ totiž v zmysle § 2 písm. c) uvedeného zákona je úrazovým poistením poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania a za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona sa považuje aj pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, potom úrazové poistenie je poistením aj pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania uznaných podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004. Preto aj plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, treba po 31. decembri 2003 považovať za dávky úrazového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Za takéto dávky ich označuje aj samotný nadpis týkajúci sa ustanovení §§ 259 až 272 a 275 tohto zákona. Plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 považuje po 31. decembri 2003 výslovne za dávky podľa zákona o sociálnom poistení aj § 260 ods. 1 tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003, pričom zároveň stanovuje, že ak nárok na ich výplatu k tomuto dňu trval, vyplácajú sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak nie je ustanovené inak.

Ak sa za úrazové dávky výslovne označujú plnenia priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, tým viac za takéto dávky treba považovať aj plnenia vyplývajúce z uvedených nárokov, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté a podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa má o nich rozhodnúť podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej uvedenými. Podľa týchto predpisov má byť podľa uvedeného ustanovenia rozhodnuté o priznaní náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o náhrade škody už bolo právoplatne rozhodnuté. I keď sa v tomto ustanovení výslovne neuvádza, kto má rozhodnúť, z predmetu právnej úpravy sociálneho poistenia možno dospieť k záveru, že týmto subjektom môže byť, okrem výnimky vyplývajúcej z ustanovenia § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení, len Sociálna poisťovňa, resp. jej organizačné zložky. Zákon o sociálnom poistení je totiž nielen

hmotnoprávnym predpisom upravujúcim rozsah sociálneho poistenia a v rámci neho aj úrazového poistenia a právne vzťahy pri jeho vykonávaní, ale zároveň aj procesnoprávnym predpisom upravujúcim konanie vo veciach úrazového poistenia. Ustanovenie § 172 ods. 2 tohto zákona určuje, že v konaní vo veciach úrazového poistenia rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov právnych vzťahov úrazového poistenia Sociálna poisťovňa. Aj keď ustanovenie § 272 zákona o sociálnom poistení bolo novelou vykonanou zákonom č. 677/2006 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2007 doplnené o odsek 11, podľa ktorého spory o nárokoch podľa odsekov 9 a 10 (teda o nárokoch na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, na náhradu za stratu na dôchodku a na náhradu na výživu pozostalých, ak konanie o nich nebolo právoplatne skončené do 31.12.2003, resp. do 31.7.2006) rozhodujú sudy, nič to nemení na charaktere týchto plnení ako dávok úrazového poistenia. Ustanovenia §§ 259, 260, 272 a 275 určujú hmotnoprávnu úpravu, ktorú má Sociálna poisťovňa, resp. aj súd v prípade nárokov podľa § 272 ods. 9 a 10, použiť pri rozhodovaní o priznaní nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, a to za obdobie do 31. decembra 2003 a po tomto dni, resp. ktoré má použiť Sociálna poisťovňa pri vyplácaní plnení z týchto nárokov, pričom za rozhodnutie sa v zmysle § 209 ods. 1 posledná veta zákona o sociálnom poistení považuje aj samotné poskytnutie dávky. Určenie hmotnoprávnej úpravy, ktorá sa má použiť (i keď ňou má byť pracovnoprávna úprava účinná do 31.12.2003), nič nemení na tom, že plnenia vyplývajúce z týchto nárokov sa priznávajú a vyplácajú ako dávky úrazového poistenia. Z uvedeného potom možno vyvodit', že účinnosťou zákona o sociálnom poistení došlo k takej zmene v obsahu právneho vzťahu vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (pri zachovaní všetkých nárokov, ktoré vznikli do jeho účinnosti), s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, ktorá mala za následok zmenu jeho charakteru, resp. jeho nahradenie právnym vzťahom úrazového poistenia. Dovtedy súkromnoprávny vzťah sa zmenil na vzťah verejnoprávny a nárok na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, uplatnený napr. vo forme náhrady za bolesť, za sťaženie spoločenského uplatnenia, za stratu na zárobku počas pracovnej neschopnosti a za účelne vynaložené náklady spojené s liečením, nadobudol povahu nároku na úrazovú dávku. Do právomoci súdov preto v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. nepatrí ani rozhodovanie o nárokoch na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody a s výnimkou nárokov vyplývajúcich z § 272 ods. 11 zákona o sociálnom

poistení. Uvedené ustanovenie § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení v spojení s § 7 ods. 3 O.s.p. výslovne zakladá právomoc súdov rozhodovať vo veciach úrazového poistenia len ak ide o nároky na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, na náhradu za stratu na dôchodku a na náhradu na výživu pozostalých, pokiaľ konanie o nich nebolo právoplatne skončené do 31.12.2003, resp. do 31.7.2006. S použitím logického výkladového pravidla argumentum a contrario (dôkaz z opaku) možno dospieť k záveru, že na rozhodovanie v sporoch o iných nárokoch, ako sú uvedené v tomto ustanovení, právomoc súdov daná nie je. Od 1. januára 2004 tak súdy nemajú právomoc rozhodovať o nárokoch na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody a s výnimkou nárokov uvedených v § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení), ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, ani právomoc dokončiť začaté konania o týchto nárokoch, ak boli začaté pred týmto dňom.

V prípade nárokov na zvýšenie náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia (ako foriem náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004), nemožno právomoc súdov vyvodiť ani z ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“), platnej v čase vzniku týchto nárokov. V zmysle § 7 ods. 3 O.s.p. právomoc súdov prejednávať iné veci (teda aj veci vyplývajúce z právnych vzťahov úrazového poistenia) možno ustanoviť len zákonom (nie vyhláškou). Okrem toho účelom ustanovenia § 7 ods. 3 uvedenej vyhlášky bolo umožniť zvýšenie odškodnenia za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia i nad maximálne sumy stanovené týmto predpisom na základe rozhodnutia súdu, teda nie na základe dohody účastníkov zodpovednostného vzťahu, pričom rozhodovanie súdu mohlo prichádzať do úvahy len pokiaľ bola inak daná jeho právomoc na rozhodovanie o právach a povinnostiach vyplývajúcich z tohto vzťahu. V zmysle § 203 zák. č. 65/1965 Zb. (Zákonníka práce účinného do 31. marca 2002) boli príslušné orgány splnomocnené vyhláškou určiť len výšku, do ktorej možno poskytnúť náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia a upraviť určovanie výšky náhrady v jednotlivých prípadoch. Uvedené ustanovenie vyhlášky teda nemožno vykladať tak, že by nárok na zvýšenie náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia ako jeden z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, bol vylúčený z rozhodovacej právomoci Sociálnej poisťovne vo veciach právnych vzťahov vyplývajúcich z úrazového

poistenia. Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia vykonávajúca od 1. januára 2004 úrazové poistenie je oprávnená rozhodovať nielen o priznaní a výplate úrazovej dávky, ktorou je aj náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, ale i o zvýšení týchto náhrad v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. Správnosť aplikácie uvedeného ustanovenia Sociálnou poisťovňou môže byť preskúmaná súdom len v konaní podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, teda v správnom súdnictve.

So zreteľom na uvedené v preskúmanej veci v časti žaloby o plnenie, t.j. o náhradu škody z pracovného úrazu, ku ktorému došlo 17.9.2003, nebola daná právomoc súdov na konanie a rozhodovanie o tomto uplatnenom nároku. Ak nebola v tejto časti daná právomoc súdu rozhodovať v merite veci, nebola daná ani jeho právomoc rozhodovať o základe tohto nároku, teda rozhodovať medzitýmym rozsudkom o rozsahu zodpovednosti žalovaného 1/ za pracovný úraz. Prejednanie veci súdmi v časti žaloby o plnenie bolo preto postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. a) O.s.p., t.j. nedostatkom právomoci súdov na rozhodnutie vo veci. Dovolací súd preto z tohto dôvodu rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o určení rozsahu zodpovednosti žalovaného 1/ za pracovný úraz ako i rovnakou vadou postihnutý rozsudok súdu prvého stupňa v uvedenom výroku zrušil a podľa § 243b ods. 3 O.s.p. konanie v tejto časti zastavil. Zároveň podľa § 243b ods. 3 O.s.p. rozhodol, že po právoplatnosti uznesenia vec postupuje Sociálnej poisťovni so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, t.j. orgánu do právomoci ktorého patrí rozhodovanie o uplatnenom nároku.

Nedostatkom právomoci súdov však nebolo postihnuté konanie v časti žaloby o určenie, že označený úraz je pracovným úrazom. Určovacia žaloba je druhom žaloby, ktorú výslovne predpokladá § 80 písm. c) O.s.p. Podľa tohto ustanovenia návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Pretože na rozhodovanie o žalobe, predmetom ktorej je určenie, že označený úraz je pracovným úrazom, nie je daná právomoc žiadneho iného orgánu, patrí rozhodovanie o nej do právomoci súdu, aj keby inak neboli splnené podmienky v zmysle uvedeného ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p. V súvislosti s tým dovolací súd poznamenáva, že určenie, či úraz je pracovným úrazom, nie je určením práva ani právneho vzťahu, ale určením právnej skutočnosti, a že na požadovanom určení nie je spravidla daný naliehavý právny záujem tam, kde možno žalovať o plnenie, čo v prípade

poškodenia zdravia pracovným úrazom znamená možnosť požiadať o priznanie a výplatu úrazovej dávky.

Keďže konanie v časti o určenie pracovného úrazu nebolo postihnuté ani inou vadou vyplývajúcou z § 237 O.s.p., ktorá by zakladala prípustnosť dovolania, a dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa o určení, že úraz žalobkyne je pracovným úrazom, nebolo prípustné ani podľa § 238 O.s.p., dovolací súd dovolanie žalovaného 1/ v tejto časti pre neprípustnosť odmietol.

V dôsledku rozhodnutia o zastavení konania dovolací súd rozhodol o trovách celého konania podľa § 146 ods. 1 písm. c) O.s.p. v spojení s § 243c O.s.p. tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu, keď rozhodovanie o trovách v zmysle § 146 ods. 2 O.s.p. (podľa zavinenia, resp. správania účastníkov) v predmetnej veci v časti zastavenia konania neprichádzalo do úvahy. Rovnako neboli splnené podmienky pre možnosť priznania náhrady trov dovolacieho konania s analogickým použitím uvedeného ustanovenia v časti rozhodnutia o odmietnutí dovolania vo zvyšku, pretože trovy žalobkyne, ktoré jej vznikli v súvislosti s vyjadrením jej zástupkyne k dovolaniu, neboli, vzhľadom na neprípustnosť dovolania, potrebné na účelné bránenie práva.

Napokon dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že v konaní vo veciach úrazového poistenia je Sociálna poisťovňa v zmysle § 198 ods. 1 časť vety za bodkočiarkou zákona o sociálnom poistení oprávnená riešiť predbežné otázky, ktorých posúdenie je nevyhnutné pre rozhodnutie o priznaní a výplate dávky. Ako predbežnú otázku môže teda riešiť aj otázku, či poškodenie zdravia je pracovným úrazom a či sú splnené podmienky pre čiastočné alebo úplné zbavenie sa zodpovednosti za poškodenie zdravia pracovným úrazom a aký je rozsah prípadného čiastočného zbavenia sa tejto zodpovednosti. Riešenie týchto otázok priamo predpokladajú ustanovenia §§ 8 ods. 1, 251 ods. 1, 110 ods. 1 a 111 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Tieto ustanovenia predstavujú hmotnoprávnu úpravu, ktorej aplikácia a interpretácia v konaní vo veciach úrazového poistenia prináleží predovšetkým Sociálnej poisťovni ako inštitúcii vykonávajúcej toto poistenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová